Χειροτονήθηκε άραγε ο Άγιος Μελέτιος Αντιοχείας από Αρειανούς; Περί άλλου ενός ψευδούς παραλληλισμού στο ζήτημα των χειροτονιών.

Του επισκόπου Μπελογκόροντ Σιλβέστρου,

πρυτάνεως της Θεολογικής Ακαδημίας και της Ιερατικής Σχολής Κιέβου

Κατά τη διεξαγωγή της πολεμικής σχετικά με τους κανόνες επανεντάξεως στην Εκκλησία προσώπων, τα οποία είχαν χειροτονηθεί σε σχισματικές κοινότητες, μονίμως γίνονται παραπομπές σε ποικίλα ιστορικά προηγούμενα. Οι υπερασπιστές ειδικότερα της θέσεως του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο δέχθηκε σε κοινωνία τα μέλη της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Πατριαρχείου Κιέβου (ΟΟΕΠΚ) και της Ουκρανικής Αυτοκεφάλου Ορθοδόξου Εκκλησίας (ΟΑΟΕ) χωρίς αναχειροτόνησή τους, παραθέτουν παραδείγματα εισδοχής στην Εκκλησία προσώπων στον οικείο αυτών βαθμό, τα οποία δεν είχαν απλώς χειροτονηθεί από σχισματικούς, αλλά ακόμη και από αιρετικούς. Εντούτοις, κατά κανόνα, έπειτα από επιμελέστερη προσέγγιση αυτά τα παραδείγματα αποδεικνύεται ότι απέχουν μακράν από το να είναι αδιαμφισβήτητα.

Στο άρθρο αυτό θα στρέψουμε την προσοχή μας μόνον σε ένα από αυτού του είδους τα παραδείγματα, διότι οι παραπομπές σε αυτό απαντώνται αρκετά συχνά. Εννοούμε τη χειροτονία του Αγίου Μελετίου, ο οποίος ανήλθε στον θρόνο της Αντιοχείας το 360. Στη βιβλιογραφία μπορεί κανείς να βρει ισχυρισμούς ότι χειροτονήθηκε από Αρειανούς. Αυτό πρεσβεύουν τόσο αρχαίοι εκκλησιαστικοί συγγραφείς, όσο και σύγχρονοι μελετητές. Λόγου χάριν ο Σωκράτης ο Σχολαστικός στην «Εκκλησιαστική ιστορία» του αναφέρει ότι στην Αντιόχεια οι οπαδοί της ομολογίας της Νίκαιας θεωρούσαν ότι «ἐκ τῆς Ἀρειανῆς ψήφου τὴν χειροτονίαν Μελέτιος εἶχε λαβών» (Τομ. Β΄, κεφ. μδ΄) [1]. Ο Άγιος Επιφάνιος Κύπρου έγραφε ότι «Μελίτιος μὲν γὰρ ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατασταθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ Ἀκάκιον [Καισαρείας]» (Πανάριον. 73, 28) [2]. Πολύ πρόσφατα τα ίδια έγραψαν ο επίσκοπος Κύριλλος Κατερέλος (νυν μητροπολίτης Κρήνης του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως) [3] και ο γέροντας του Ιβηριτικού Κελλίου Αγίας Άννης Καρυών στο Άγιον Όρος αρχιμανδρίτης Αντίπας [4].

Όπως είναι γνωστό, ο Μελέτιος ήταν περιβεβλημένος εν ζωή ακόμη από ιδιαίτερο σεβασμό τόσο στην Αντιόχεια, όσο και στην Κωνσταντινούπολη. Και το 381 προήδρευσε μάλιστα των εργασιών

της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου. Πώς συμβιβάζονται αυτά τα γεγονότα με τις κατηγορίες περί αρειανισμού; Να επισημανθεί ότι οι απαντήσεις επί του ερωτήματος αυτού έχουν ήδη δοθεί από ορισμένους ορθοδόξους συγγραφείς [5], ωστόσο θα προσπαθήσουμε προσεκτικότερα να εξετάσουμε αυτή την υπόθεση της εκκλησιαστικής ιστορίας.

Η πορεία του βίου του Μελετίου πριν την εκλογή στον θρόνο της Αντιοχείας

Πρέπει να πούμε ότι γνωρίζουμε ελάχιστα πράγματα για τον βίο του Αγίου Μελετίου πριν την εκλογή του στον θρόνο της Αντιοχείας. Οι πηγές περιέχουν ελάχιστα στοιχεία για τη ζωή του πριν το έτος 360 μ.Χ.

Τη στιγμή της εκλογής του στον θρόνο της Αντιοχείας ο Άγιος Μελέτιος ήταν ήδη επίσκοπος. Περίπου το 358 τοποθετήθηκε στον θρόνο της Σεβαστείας (σημερινό Σίβας στην Ανατολική Τουρκία) στη θέση του εκδιωχθέντος από εκεί επισκόπου Ευσταθίου [6]. Όμως η παραμονή του Αγίου Μελετίου στη Σεβάστεια ήταν πολύ σύντομη. Όπως γράφει ο Άγιος Θεοδώρητος Κύρου, ο Μελέτιος «τῶν ἀρχομένων τὸ δυσήνιον δυσχεράνας, ἡσυχίαν ἦγεν ἑτέρωθι διατρίβων» (Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Λογ. Β΄, κεφ. κζ΄) [7]. Πιθανόν λόγος γίνεται περί συγκρούσεως με το ποίμνιο, το οποίο διατήρησε τη συμπάθεια έναντι του καθαιρεθέντος επισκόπου Ευσταθίου. Ο Σωκράτης ο Σχολαστικός γράφει ότι από την Σεβάστεια ο Άγιος Μελέτιος μετακόμισε στη Βέροια της Συρίας, όπου επίσης αναδείχθηκε στον επισκοπικό θρόνο (Βιβλ. Β΄, κεφ. μδ΄) [8]. Το γεγονός όμως της αρχιερατείας του Αγίου Μελετίου στη Βέροια αμφισβητείται από ερευνητές. Προφανώς, απλώς ζούσε στη Βέροια σε απομόνωση, αλλά δεν ασκούσε εκεί επισκοπικά καθήκοντα. Από τη Βέροια ακριβώς ο Μελέτιος κλήθηκε να υπηρετήσει στην Αντιόχεια.

Στις πηγές που σώζονται, δεν υπάρχουν υποδείξεις στο ποιος ακριβώς χειροτόνησε τον Άγιο Μελέτιο επίσκοπο Σεβαστείας. Επίσης παραμένει ασαφές και το ζήτημα σχετικά με το ποια θεολογική θέση ακολουθούσε ο Μελέτιος τη στιγμή της εις επίσκοπο χειροτονίας του. Αυτά τα ερωτήματα παραμένουν στην επιστήμη αντικείμενο συζητήσεων. Όπως προαναφέρθηκε, στη Σεβάστεια ο Άγιος Μελέτιος εστάλη στη θέση του εκθρονισθέντος επισκόπου Ευσταθίου. Ο τελευταίος ανήκε στους *ομοιουσίους*, δηλαδή συμμεριζόταν τη διδασκαλία περί του «ομοιουσίου» του Υιού με τον Πατέρα. Οι ομοιούσιοι απέρριπταν την ορολογία της Συνόδου της Νίκαιας. Θεωρούσαν ότι η περί ομοουσίου του Πατρός και του Υιού διδασκαλία απειλεί με την αίρεση του τροπικού μοναρχιανισμού (σαβελιανισμού). Στον όρο «ὁμοούσιος», ο οποίος χρησιμοποιήθηκε από το Σύμβολο της Πίστεως της Νίκαιας, έβλεπαν τον κίνδυνο της συγχωνεύσεως του Πατέρα και του Υιού «σε μία ουσία». Ταυτοχρόνως νοηματοδοτούσαν συχνά τον όρο «ὁμοιούσιος» κατά τρόπο κοντινό στην ομολογία της Νίκαιας [9].

Η εκθρόνιση του επισκόπου Ευσταθίου από τη Σεβάστεια ήταν μάλλον αποτέλεσμα της δραστηριότητας του επισκόπου Καισαρείας Ακακίου, ο οποίος ήταν επικεφαλής μιας άλλης θεολογικής μερίδας, εκείνης των *ομοίων*. «Όμοιοι» έχει καθιερωθεί να αποκαλούνται οι ακόλουθοι του Ευσεβείου Καισαρείας, του προκατόχου του Ακακίου στον θρόνο της Καισαρείας. Οι όμοιοι είχαν ως αφετηρία της θεολογίας τους το ότι ο Θεός Πατήρ αδυνατεί να συνάπτει άμεσες σχέσεις

με τον κόσμο και επομένως για τη δημιουργία του κόσμου παράγει κατά το θέλημά Του με τρόπο ακατάληπτο τον Μονογενή Υιό. Δεν αναγνώριζαν την ισότητα μεταξύ του Πατρός και του Υιού, αλλά την ίδια στιγμή δεν τοποθετούσαν τον Υιό του Θεού στην ίδια σειρά με τα δημιουργηθέντα πλάσματα, διότι τον θεωρούσαν Δημιουργό του κόσμου. Οι όμοιοι θεωρούσαν τη γένεση του Υιού από τον Πατέρα ανείπωτη και ακατάληπτη. Ταυτοχρόνως, εάν οι ομοιούσιοι θεωρούσαν τον Υιό όμοιο του Πατέρα κατ' ουσίαν, οι όμοιοι αναγνωρίζοντας τον Υιό όμοιο με τον Πατέρα, έκριναν ωστόσο αδύνατο να μιλάμε για ομοιότητα κατ' ουσίαν **[10]**. Επομένως, το δόγμα των ομοίων δεν ταυτιζόταν ούτε με τον αυστηρό αρειανισμό, ούτε με τον ομοιουσιανισό, ούτε με την ομολογία της Νίκαιας.

Θεωρείται ότι οι όμοιοι για πρώτη φορά εκδηλώθηκαν στη Σύνοδο της Άγκυρας το 358. Αυτή η Σύνοδος αναθεμάτισε τόσο τον αυστηρό αρειανισμό (τους ανόμοιους), όσο και την ομολογία της Νίκαιας. Οι μετέχοντες στη Σύνοδο της Άγκυρας απέρριψαν τον όρο «ομοούσιον», διακρίνοντας επίσης σε αυτόν τον κίνδυνο του σαβελλιανισμού. Ωστόσο, όπως αναγνωρίζουν οι σύγχρονοι μελετητές, η Σύνοδος της Άγκυρας του 358 αντικειμενικά προσέγγισε τη νίκη της Εκκλησίας κατά του αρειανισμού **[11]**.

Εδώ είναι ιδιαίτερα σημαντικές οι μαρτυρίες του Αγίου Επιφανίου Κύπρου. Στο «Πανάριό» του εντάσσει το όνομα του Αγίου Μελετίου στον κατάλογο των ομοίων, μάλιστα τον κατατάσσει στη δεύτερη θέση μετά τον Ακάκιο Καισαρείας (Πανάριον. 73, 23) **[12]**. Ωστόσο ο Άγιος Επιφάνιος, παραθέτοντας το κείμενο της Ομολογίας της πίστεως, που υιοθετήθηκε το 359 στη Σύνοδο της Σελευκείας, δεν αναφέρει τον Μελέτιο μεταξύ των 43 επισκόπων, οι οποίοι υπέγραψαν αυτό το κείμενο (Πανάριον. 73, 26) **[13]**. Δηλαδή, από εκείνο τον κατάλογο της Ομολογίας της πίστεως της Συνόδου Σελευκείας, τον οποίο είχε στη διάθεσή του ο Άγιος Επιφάνιος, έλειπε το όνομα του Αγίου Μελετίου. Γι' αυτό και οι σύγχρονοι μελετητές θεωρούν αναπόδεικτο το γεγονός της συμμετοχής του Αγίου Μελετίου στη Σύνοδο της Σελευκείας. Πιθανώς η απουσία του από τη Σύνοδο της Σελευκείας οφείλεται στο ότι εκείνη την περίοδο είχε ήδη παύσει να διοικεί την επαρχία της Σεβαστείας και ως επίσκοπος, ο οποίος εκθρονίσθηκε, δεν μπορούσε να μετέχει στη Σύνοδο.

Όπως γράφει ο Άγιος Επιφάνιος, οι όμοιοι «παρεκρύβησαν δὲ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, μηδὲν ἄλλο φρονοῦντες». Γι' αυτόν τον λόγο μεταξύ εκείνων, οι οποίοι συντάχθηκαν με τη μερίδα των ομοίων, ήταν και εκείνοι, οι οποίοι πρέσβευαν πλήρως ορθόδοξες απόψεις (Πανάριον. 73, 23) **[14]**. Αυτή η παρατήρηση του Αγίου Επιφανίου αποδεικνύει το άκρως περίπλοκο της καταστάσεως, στην οποία βρέθηκε η Εκκλησία την περίοδο μεταξύ της Α΄ και Β΄ Οικουμενικής Συνόδου. Ήταν σχεδόν αδύνατο να χαραχθούν σαφή σύνορα μεταξύ των διαφόρων θεολογικών ρευμάτων. Ο Γάλλος ερευνητής Ferdinand Cavallera αναλύοντας την εκκλησιαστική ζωή στην Ανατολή κατά τα χρόνια του εκεί θριάμβου ποικίλων αρειανικών και ημιαρειανικών ομάδων, επεσήμανε ότι στο χάος της μάχης μεταξύ των διαφόρων μερίδων ήταν εξαιρετικά δύσκολο να διακρίνει κανείς εκείνους, οι οποίοι διατήρησαν την αφοσίωσή τους στη Σύνοδο της Νίκαιας από εκείνους, οι οποίοι από θέσεως αρχής απέρριπταν τη διδασκαλία της **[15]***.

Είναι κατανοητό ότι ο Άγιος Μελέτιος δεν επιτρέπεται καθόλου να κατατάσσεται στους οπαδούς του αυστηρού αρειανισμού (ανόμοιους). Είναι αμφίβολο εάν θα μπορούσε επίσης να είναι και

ομοιούσιος, διότι ενθρονίσθηκε στη Σελεύκεια αντικαθιστώντας ακριβώς τον ομοιούσιο Ευστάθιο. Από την άλλη, δεν υπάρχουν και μαρτυρίες ότι ο Άγιος Μελέτιος μέχρι το 360 υποστήριζε ανοικτά τη μερίδα της Νίκαιας. Μάλλον ήταν πράγματι κοντά στον κύκλο του Ακακίου Καισαρείας. Όμως, όπως επιμένει ο F. Cavallera, εδώ οφείλουμε να μιλήσουμε όχι για την αλληλεγγύη του Αγίου Μελετίου προς τη θεολογική θέση των ομοίων, αλλά μάλλον για μια ιδιότυπη «ένταξη στην ομάδα». Δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι ο Άγιος Μελέτιος ήταν ιδεολόγος και προπαγανδιστής της διδασκαλίας των ομοίων. Οι σύγχρονοι, παρόλο που αναγνώριζαν το γεγονός της εγγύτητας του Μελετίου στον κύκλο του Ακακίου Καισαρείας, ωστόσο ουδέποτε αναφέρονταν σε αυτόν ως σε αιρετικό.

Η εκλογή του Αγίου Μελετίου στον θρόνο της Αντιοχείας

Τώρα πρέπει να αναφερθούμε και στην κατάσταση, που διαμορφώθηκε στην Αντιόχεια τη στιγμή της εκλογής στον θρόνο αυτό του Αγίου Μελετίου. Ήδη περίπου τα έτη 327-330 από τον θρόνο της Αντιοχείας καθαιρέθηκε ο Άγιος Ευστάθιος (δεν πρέπει να συγχέεται με τον Ευστάθιο Σεβαστείας), ο οποίος ήταν μέλος της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου και υπερασπιζόταν με συνέπεια τους ορισμούς της. Προφανώς, καθαιρέθηκε ως αποτέλεσμα των ραδιουργιών του Ευσεβίου Νικομηδείας. Ταυτοχρόνως, κατά του Ευσταθίου προωθούνταν διάφορες κατηγορίες: για ηθική ακαθαρσία, για προσβολή της βασιλομήτορος και για σαβελλιανισμό. Όπως και να είχαν τα πράγματα ο Ευστάθιος καθαιρέθηκε. Προφανώς κοιμήθηκε σύντομα εξόριστος, παρόλο που το έτος του θανάτου του παραμένει αντικείμενο συζητήσεων για τη θεολογική ιστορία **[16]**.

Μετά την εξορία του Αγίου Ευσταθίου ο θρόνος της Αντιοχείας για μακρύ χρονικό διάστημα περιήλθε στα χέρια των αρειανών, ενώ οι αυστηροί νικαιανοί (τους οποίους άρχισαν να αποκαλούν «ευσταθιανούς», από το όνομα του εξόριστου ορθοδόξου επισκόπου) δεν διέθεταν ούτε ένα ναό στην Αντιόχεια.

Η Σύνοδος της Σελευκείας του 359 καθαίρεσε από τον θρόνο της Αντιοχείας τον ακραίο αρειανό Ευδόξιο, ο οποίος κατάφερε σύντομα να καταλάβει τον θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως. Ο θρόνος της Αντιοχείας κατέστη κενός. Ακριβώς αυτή ήταν η κατάσταση το 360, όταν ανήλθε σε αυτόν ο Άγιος Μελέτιος.

Σχεδόν όλες οι προσιτές πηγές συνηγορούν κατηγορηματικά υπέρ του ότι ο Άγιος Μελέτιος ενθρονίσθηκε στην Αντιόχεια υπό την «προστασία» του Ακακίου Καισαρείας. Ταυτοχρόνως η πλειονότητα των αρχαίων συγγραφέων το ίδιο κατηγορηματικά μαρτυρούν ότι ο Μελέτιος δεν δικαίωσε τις ελπίδες της μερίδας των «ομοίων». Όταν ο Μελέτιος έφθασε στην Αντιόχεια, δημοσίως «τοῦ τῆς θεολογίας κανόνος ὑπέδειξε τὴν εὐθύτητα» (Βιβλ. Β΄, κεφ. κζ΄) **[17]**. Ο Άγιος Επιφάνιος επίσης γράφει ότι διαψεύσθηκαν οι προσδοκίες της μερίδας του Ακακίου για τον Μελέτιο: «...κατασταθεὶς γάρ ὁ Μελέτιος οὗτος ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ Ἀκάκιον, ἐνομίζετο παρ' αὐτῶν εἶναι τῆς αὐτῶν δόξης. Ἀλλ' οὐχ εὑρέθη, ὡς πολλοὶ περὶ τούτου ἀπαγγέλλουσι» (Πανάριον. 73, 28) **[18]**.

Ακριβώς στο έτος 360 χρονολογείται και το πρώτο προσιτό κείμενο, όπου εκτίθεται η θεολογική θέση του Αγίου Μελετίου. Είναι η ομιλία επί των λεγομένων από το βιβλίο των Παροιμιών *Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ* (Παροιμ. 8. 22). Κατά την εκδοχή του Αγίου Θεοδωρήτου, η εκλογή του νέου επισκόπου γινόταν στην Αντιόχεια παρουσία του αυτοκράτορα Κωνσταντίου, ο οποίος επιθύμησε όλοι οι υποψήφιοι να εκφωνήσουν ομιλία επί του εν λόγω βιβλικού στίχου [19]. Η επιλογή του στίχου δεν ήταν τυχαία, διότι ακριβώς επί αυτού οι αρειανοί θεμελίωναν τη διδασκαλία τους. Επομένως, στην ερμηνεία αυτού του στίχου με πλήρη σαφήνεια θα μπορούσε να εκδηλωθεί η θεολογική θέση του κάθε υποψηφίου. Βασιζόμενος σε αυτή τη μαρτυρία του Θεοδωρήτου, ορισμένοι μελετητές θεωρούν ότι εκ των πραγμάτων στην Αντιόχεια διεξήχθη μια θεολογική συζήτηση, κατόπιν της οποίας και ελήφθη η απόφαση περί του ορισμού νέου επισκόπου [20].

Άλλες πηγές ωστόσο δεν συνδέουν το κήρυγμα του Αγίου Μελετίου με τη διαδικασία της εκλογής του επισκόπου Αντιοχείας. Λ.χ. ο Άγιος Επιφάνιος γράφει ότι ήταν η πρώτη ομιλία του Αγίου Μελετίου προς το αντιοχειανό ποίμνιο κατόπιν του διορισμού του στον θρόνο (Πανάριον. 73, 28) [21]. Ήταν ακριβώς ο Άγιος Επιφάνιος που διέσωσε για εμάς το κείμενο αυτής της ομιλίας (Πανάριον. 73, 29-33) [22].

Όπως διαφαίνεται από το κείμενο της ομιλίας ο Άγιος Μελέτιος ήταν άκρως επιφυλακτικός κατά την έκθεση της περί Υιού του Θεού διδασκαλίας. Σαφώς αποφεύγει τη χρήση του όρου «Ομοούσιος» προτιμώντας τη βιβλική ορολογία. Ο Άγιος Επιφάνιος αξιολογεί γενικά θετικά αυτή την ομιλία (Πανάριον. 73, 35) [23].

Στην ομιλία του Αγίου Μελετίου ο Υιός αποκαλείται ευθέως Θεός και Δημιουργός του κόσμου. Ο Άγιος Μελέτιος σαφώς υποδεικνύει ότι ο Υιός δεν είναι μόνον δύναμη, φωνή ή άψυχη εικόνα του Πατρός, αλλά έχει αυτοτελή υποστασιακή ύπαρξη. Το μοναδικό, ίσως, σημείο, όπου δύναται κανείς να διαπιστώσει την επιρροή της θεολογίας των ομοίων ήταν ο ισχυρισμός ότι ο Υιός είναι *όμοιος* με τον Πατέρα. Ωστόσο, μπορούμε να συμφωνήσουμε με τον Γάλλο μελετητή Αιμίλιο Αμάν, ο οποίος εκτιμά ότι στη ομιλία του Αγίου Μελετίου, που παρατέθηκε, «οι νικαιανοί θα μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους». Κατά την άποψη του Αμάν ο Άγιος Μελέτιος στην ομιλία του αυτή επίτηδες «τάχθηκε στο πλευρό της παραδοσιακής πίστεως». Εκ των πραγμάτων ο Μελέτιος εδώ «πρεσβεύει όλα, όσα πρέσβευε το Σύμβολο της πίστεως της Νίκαιας. Απορρίπτει όλες τις διφορούμενες ερμηνείες, οι οποίες σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό προσεγγίζουν τον αρειανισμό» [24].

Μερικούς μόλις μήνες μετά την εκλογή του στον θρόνο της Αντιοχείας ο Άγιος Μελέτιος εκθρονίσθηκε. Περιγράφοντας τις αιτίες της εκθρονίσεώς του οι αρχαίοι εκκλησιαστικοί συγγραφείς είναι σχεδόν ομόφρονες. Αφού ανήλθε στον θρόνο της Αντιοχείας ο Άγιος Μελέτιος άρχισε με κατηγορηματικό τρόπο να υποστηρίζει την ομολογία της Νίκαιας. Εκ των πραγμάτων συντάχθηκε με το υπό διαμόρφωση ρεύμα των «νεονικαιανών», το οποίο εκπόνησε την τριαδική θεολογική ορολογία. Κατά τα λεγόμενα και του Θεοδωρήτου και του Σωζομένου ακριβώς η ομολογία της περί Τριάδος διδασκαλίας επέσυρε την εκδίωξη του Αγίου Μελετίου από τον θρόνο.

Ευσταθιανοί και μελετιανοί

Στην Αντιόχεια συνέχισαν να υπάρχουν και ακόλουθοι του Αγίου Ευσταθίου, οι οποίοι αρνήθηκαν να ενωθούν με τους οπαδούς του Αγίου Μελετίου. Επομένως, στην Αντιόχεια εκ των πραγμάτων σχηματίσθηκαν δύο ομάδες ορθοδόξων: οι ευσταθιανοί και οι μελετιανοί. Όπως γράφει ο Άγιος Θεοδώρητος, «καὶ γὰρ ἐν Ἀντιοχείᾳ διχῇ τὸ ὑγειαῖνον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας διῄρητο. Οἱ τε γὰρ ἐξ ἀρχῆς Εὐσταθίου χάριν τοῦ πανευφήμου τῶν ἄλλων ἀποκριθέντες καθ' ἑαυτοὺς συνηθροίζοντο, καὶ οἱ μετὰ Μελετίου τοῦ θαυμασίου τῆς Ἀρειανικῆς συμμορία χωρισθέντες, ἐν τῇ λεγομένῃ Παλαιᾷ τὰς λειτουργίας ἐπετέλουν τὰς θείας. Καὶ ἦν μὲν τούτων κακείνων μία ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως˙ ἑκάτερον γὰρ σύστημα τῆς ἐντεθείσης ἐν Νικαίᾳ διδασκαλία ὑπερεμάχει. Μόνη δὲ αὐτοὺς ἔρις ἀπ' ἀλλήλων διίστη, καὶ ἡ περὶ τοὺς ἡγουμένους διάθεσις» (Λογ. Γ΄, κεφ. β΄) **[25]**.

Επειδή η κοινότητα των ακολούθων του Αγίου Ευσταθίου υπήρχε ήδη επί αρκετές δεκαετίες, σε άλλες κατά τόπους Εκκλησίες τούς θεωρούσαν μοναδική ορθόδοξη κοινότητα στην Αντιόχεια. Λ.χ. με τους οπαδούς του Ευσταθίου διατηρούσε σχέσεις ο Άγιος Αθανάσιος Αλεξανδρείας, καθώς και οι επίσκοποι της Ρώμης. Ταυτοχρόνως οι ευσταθιανοί δεν διέθεταν δικό τους επίσκοπο. Επικεφαλής τους ήταν ο ιερέας Παυλίνος. Το 362, όταν ο Μελέτιος ευρισκόταν σε εξορία, επισκέφθηκε την Αντιόχεια ο επίσκοπος Καλάρεως Λουκίφερος και χειροτόνησε τον Παυλίνο επίσκοπο. Τούτο επιδείνωσε σημαντικά την κατάσταση, διότι τώρα τον θρόνο Αντιοχείας διεκδικούσαν ήδη δύο επίσκοποι, οι οποίοι ακολουθούσαν την ορθόδοξη ομολογία: ο Παυλίνος και ο Μελέτιος.

Ο Άγιος
Μελέτιος Αντιοχείας κατέστη ένας από τους κυρίους συμμάχους των νεονικαιανών.
Ήταν ομόφρων των Αγίων Βασιλείου του Μεγάλου και Γρηγορίου του Θεολόγου.
Ωστόσο, στη Ρώμη διατηρούσαν επιφυλακτική στάση απέναντί του. Στην αλληλογραφία
με τους δυτικούς επισκόπους ο Άγιος Βασίλειος ο Μέγας προσπάθησε να εξαλείψει την καχυποψία έναντι του Αγίου
Μελετίου και να πετύχει την αναγνώρισή του ως νομίμου επισκόπου Αντιοχείας.
Έτσι, το 372 ανέλαβε την πρωτοβουλία αποστολής στη Ρώμη επιστολής, την οποία
υπέγραψαν τριάντα δύο ανατολικοί επίσκοποι (Επιστολή β΄) **[26]**

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/authors-analytics/89417/